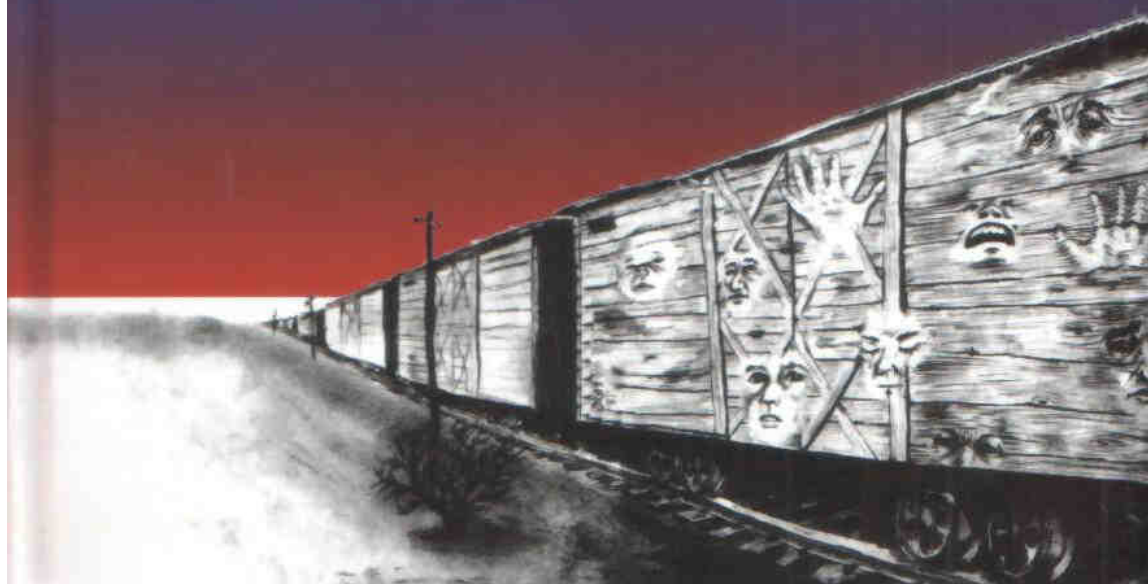

Jan Truszkowski

ASTAJAJ
NA SYBIR NAS WYWOŻĄ

Jan Truszkowski

WSTAWAJ, na Sybir nas wywożą!

*Wydanie drugie
poprawione i uzupełnione*

TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW RAJGRODU

RAJGRÓD 2003

Wydawca:
Towarzystwo Miłośników Rajgrodu
ul. Warszawska 20, 19-206 Rajgród
tel. (0 86) 272 17 28, e-mail: tmr@rajgrad.pl

Wydanie książki dofinansowali:

Starostwo Powiatowe w Grajewie, Starostwo Powiatowe w Kolnie,
Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL w Grajewie, Bank Spółdzielczy
w Kolnie, Firma Prywatna KOJA - Janina Konopka - Smolniki - Stawiski,
Hurt Detal MICHAŁ w Stawiskach, Produkcja i Handel Artykulami
Spożywczymi - Stanisław Sobecki z Kolna, Apteka Prywatna - Jadwiga
Janocha z Kolna, Stacja Kontroli Pojazdów - Parking - Adam Kukliński
z Kolna, Spółka jawna - Delikatesy z Kolna,
oraz: Zyta Tertel z Rucianego Nidy, Bogumiła Zuzanna Skrodzka z Kolna,
Barbara Filipkowska z Kolna

Redakcja techniczno – komputerowa:
Andrzej Stanisławski

Okladka:
Autor

Rysunek na okładce:
Paweł Tur

Rysunki:
Kazimierz Lemański
Paweł Tur

Korekta:
Zofia Kajko
Adela Serafin
Zbigniew Adamczyk

Lamanie:
Mariola Dąbrowska
Konrad Zawłocki

ISBN 83-88371-08-8

Druk:
P. W. Scan Com – Łomża, ul. Wojska Polskiego 169
Tel/fax (0 86) 216 55 81, tel. 216 55 27

Spis treści

Listy czytelników	7
Od autora	15
Położenie Czarnowa	18
Synku, wstawaj, na Sybir nas wywożą	23
Dramat dziadków	26
Ostatni rzut oka na dom rodzinny	28
Na stacji kolejowej w Grajewie	30
Utrata ojca i dziadka	34
Początek wielkiej odysei	36
Postój w Mińsku	37
Wojna rosyjsko-niemiecka 1941 r.	39
Próba oporu w Omsku	43
Podróż Irtyszem w nieznane	45
Cel naszej podróży – kolchoz we wsi Kiksy	50
Pierwsze przenosiny do osady Wasiuszka	64
Katorżnicza praca w cegielni	66
Polskie ślady na Syberii	70
Zimowy wyrąb lasu	74
Podróż do Tary	77
Miasto Tara – cel naszej podróży	83
Suszarnia ziemniaków	87
W domowej manufakturze	91
Praca w Omtorgu	93
Moja pierwsza praca	94
Pojedynek z knurem	99
Polowanie na dziką kaczkę	101
Zwierzenia polowego stróża	102
Poła uprawne	106
Kolejna zmiana pracy	112
Oko w oko ze śmiercią	114
Rozwożenie chleba	116
Sianokosy	123
Niebezpieczny powrót do miasta	125

Łowienie ryb w Irtyszu	128
Rosyjska szkoła	135
Jasia, wstań, bo ja umierać będę	139
Koniec wojny	145
Niedokończona klasa polskiej szkoły	147
Ucieczka	156
Wiosna nadziei 1946 r.	156
Decyzja wyjazdu	162
Cud nad Bugiem	172
Wreszcie w Polsce	180
Moja Rodzina – mój dom	182
Losy Ojca i Dziadka po zabraniu ich z wagonu	190
Epilog	197
Posłowie	198
Dodatek	200
Świadkowie przedłużenia naszego pobytu na Syberii	200
<i>Podziękowanie</i>	200
<i>Największe dramaty mojego życia</i>	201
<i>Wspomnienia z pożegnania Truszkowskich pozostawionych na Syberii</i>	203
<i>Czy było to możliwe?</i>	204
<i>Ciekawsze fragmenty z moich syberyjskich przeżyć</i>	205
<i>Naoczni świadkowie przekroczenia granicy</i>	207
<i>Wątki z życia zesłańców</i>	208
<i>Zmarła, ratując bliźnich (opowiedział Jan Wiszowaty)</i>	208
<i>„Konspiracyjne” spotkania (Relacja Liżewskiej)</i>	212
<i>Bydło do rzeźni (Wspomnienia Edmunda Niedźwieckiego)</i>	213
<i>Fragmenty losów zesłańców carskich</i>	215
* * *	
Wykaz osób wywiezionych na Sybir z parafii Niedźwiadna	219
Refleksje poety Sybiraka	224
Załączniki	227